

VÁLASZTÁSI VISSZAÉLÉSEK EGYES MEGVALÓSULÁSI FORMÁI JOGSÉRTŐ AJÁNLÁSSZERZÉS – JOGOSULATLAN ALÁÍRÁS – VÁLASZTÁS EREDMÉNYÉNEK MEGHAMISÍTÁSA

Nagy Klára

PhD., egyetemi adjunktus

*Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar Bűnügyi
Tudományok Tanszék*

BEVEZETŐ GONDOLATOK

A demokrácia önmagában nem garancia arra, hogy a választások tisztességesen zajlanak le. Az viszont fontos, hogy az esetleges választási visszaélések, illetve csalások esetén garanciális szabályok érvényesüljenek, és megtörténjen a felelősségre vonás. A választási visszaélések és csalások fogalmával a büntető anyagi jogban nem találkozunk, azzal a választás, népszavazás és európai polgári kezdeményezés rendje elleni bűncselekmény¹ tényállása azonosítható.²

A választási szabályok megsértésével összefüggő rendelkezéseket dolgozom fel a jelenleg hatályos, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény alapján. Természetesen nem mehetünk el amellett sem, hogy a jelenleg hatályos szabályok tekintetében nem alakulhatott ki még bírói gyakorlat, így a korábbi bírósági döntéseket tekintem át. Arra is fontos azonban utalni, hogy a következő esetleírások nem mindegyike alapul megtörtént (jogerősen elbírált) eseményen.

¹ A választás, népszavazás és európai polgári kezdeményezés rendje elleni bűncselekmény „350. § (1) Aki a választási eljárásról szóló törvény vagy a népszavazás kezdeményezéséről, az európai polgári kezdeményezésről, valamint a népszavazási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó választás, népszavazás és európai polgári kezdeményezés során

a) a jelölési eljárás szabályait megszegve erőszakkal, fenyegetéssel, megtévesztéssel vagy anyagi juttatással szerez ajánlást,

b) népszavazás vagy európai polgári kezdeményezés indítványozása érdekében erőszakkal, fenyegetéssel, megtévesztéssel vagy anyagi juttatással szerez aláírást,

c) jogosultság nélkül szavaz,

d) jogosulatlanul aláír, hamis adatokat tüntet fel,

e) arra jogosultat a választásban, a népszavazásban, a népszavazási vagy az európai polgári kezdeményezésben akadályoz, vagy erőszakkal, fenyegetéssel, megtévesztéssel, vagy anyagi juttatással befolyásolni törekszik,

f) megsérti a választás vagy a népszavazás titkosságát,

g) meghamisítja a választás, a népszavazás, a népszavazási vagy az európai polgári kezdeményezés eredményét,

h) a jelölési eljárás során az ajánlásáért, illetve a népszavazás kezdeményezése vagy európai polgári kezdeményezés indítványozása során az aláírásáért anyagi juttatást fogad el,

i) szavazatát anyagi juttatás nyújtásától teszi függővé, és erre tekintettel anyagi juttatást fogad el, büntetett követ el és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki nemzetiségi önkormányzati képviselőjelöltként történő nyilvántartásba vételhez szükséges nyilatkozatában korábbi nemzetiségi önkormányzati képviselőjelöltségére vonatkozóan valótlan tartalmú nyilatkozatot tesz.” [Btk. 350. §]

² TÓTH, Z.: Választási visszaélések, In: Dezső Márta – Kukorelli István (szerk.): Választástudományi tanulmányok, Országos Választási Iroda, Budapest, 1999, 152-153. o.

JOGSZABÁLYSÉRTŐ AJÁNLÁSSZERZÉS

Az ajánlás rendszere – melynek a lényege az, hogy a választáson csak tényleges támogatottsággal rendelkező jelölő szervezetek jelöltjei és független jelöltek indulhassanak – a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (röviden: Ve.) hatályba lépésével megváltozott, hiszen korábbi „kopogtatócédulát”³ felváltotta az ajánlóív jogintézménye. Az ajánlásgyűjtés főszabályként bárhol történhet. A Ve. kifejezetten meghatározza⁴ azokat az eseteket, ahol nem gyűjthető ajánlás, és meghatározza az ajánlásgyűjtés módját is. [Ve. 123. § (1) és (3) bek.]

Az ajánlási szabályok „egyszerű” megszegése a Ve.-ben meghatározott jogkövetkezményhez vezet: az ajánlás érvénytelen lesz. [Ve. 123. § (4) bek.] Ha azonban a jelölési eljárás szabályait megszegve erőszakkal, fenyegetéssel, megtévesztéssel vagy anyagi juttatással szereznek ajánlást, az büntetőjogi felelősséget alapoz meg. [Btk. 350. § (1) bek. a) pont]

Az anyagi juttatás minden vagyoni előnyt átfog. A tényállás befejezettségéhez nem kell, hogy az előny realizálódjon is, hiszen nem materiális bűncselekményről beszélünk. Erre tekintettel elegendő, ha a vagyoni előnyt csak ígérik, és annak az átadása nem kell, hogy megtörténjen. Ezen rendelkezés összhangban van a Ve. imént említett előírásaival [Ve. 123. § (3) bek.] is.⁵ Az ajánlási rendszer felülvizsgálatának egyik indoka éppen az anyagi jutatás érdekében vett ajánlószelvényekhez kötődő visszaélések visszaszorítása volt. „Előszóval” adták-vették az ajánlószelvényeket a hajléktalanszállókban vagy a házmestereken, illetve újsághirdetéseken keresztül.⁶

A tárgyalta Btk.-beli rendelkezés nem változott a korábbi szabályokhoz képest,⁷ így nem tévedés, ha olyan esetre utalok, melyek még a korábbi Btk. alapján lettek elbírálva.

³ A kopogtatócédula alatt eredetileg az értesítőt kellett érteni, mert a választópolgárokhoz a választásról szóló tájékoztatással „kopogtattak be”. A köznyelvben azonban ez a kifejezés később az ajánlószelvényekre „ragadt rá”. Erre tekintettel a „kopogtatócédula” alatt én is az ajánlószelvényt értem. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (röviden: korábbi Ve.) szerint ajánlószelvényen történt az ajánlás, melyet minden választópolgár az értesítővel együtt kapott meg. Ezzel az egy ajánlószelvénytől rendelkezhetett. [korábbi Ve. 46. § (1) bek.]

⁴ Ajánlás főszabályként bárhol gyűjthető, kivéve a Ve.-ben meghatározott alábbi helyszíneken:

- a) „az ajánlást gyűjtő és az ajánló munkahelyén munkaidejében vagy munkaviszonyból, illetve munkavégzésre irányuló más jogviszonyból fakadó munkavégzési kötelezettsége teljesítése közben,
- b) a Magyar Honvédségnél és a központi államigazgatási szerveknél szolgálati viszonyban levő személytől a szolgálati helyén vagy szolgálati feladatának teljesítése közben,
- c) tömegközlekedési eszközön,
- d) állami, helyi és nemzetiségi önkormányzati szervek hivatali helyiségében,
- e) felsőoktatási és köznevelési intézményben,
- f) egészségügyi szolgáltató helyiségében”. [Ve. 123. § (2) bek.]

⁵ BUSCH, B. (szerk.): Büntetőjog II., HVG-Orac Kiadó, Budapest, 2012, 553. o.

⁶ 381/H/2002 adatvédelmi biztosi ajánlás

A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság ajánlása a választási eljárással kapcsolatos adatkezelésekről (kelt: 2014. február 4.) 1. o. <http://www.naih.hu/files/Valasztas-2014-Ajanlas-2014-02-04.pdf> (letöltés ideje: 2015. november 30.)

⁷ Ez akkor is igaz, ha az ajánlás szabályozása alapjaiban változott meg, hiszen az ajánlószelvényt a választópolgárok postai úton az értesítővel együtt kapták meg. Az új Ve. alapján viszont a választópolgárok nem kapnak ajánlószelvényt, hanem a jelölt, illetve a jelölő szervezet tud ajánlóívet igényelni a választási irodától, amelyen nyolc ajánlás gyűjthető.

A bíróság felmentette a terheltet a választás rendje elleni bűncselekmény vádjá alól, arra hivatkozással, hogy a – részben – anyagi ellenszolgáltatás fejében megszerzett ajánlószelvények érvényességi feltételei nem álltak fenn. A vádlott által pénzüsszeg, illetve részben csak ígéret fejében átvett 10 db ajánlószelvény kitöltetlen volt. A történeti tényálláshoz hozzátartozik az is, hogy az ajánlószelvényeket ténylegesen nem használták fel, illetve később a jelölt⁸ a jelöléstől vissza is lépett.

A bíróság álláspontja szerint az ajánlás fogalmát a (korábbi) Ve. fekteti le, mely meghatározza annak az érvényességi kellékeit. Tartalmaznia kell az ajánló személy családi és utónevét, lakcímét, személyi azonosítóját, az ajánlott személy családi és utónevét, jelölő szervezet nevét vagy a független jelölés tényét, és az ajánló választópolgár saját kezű aláírását. [korábbi Ve. 47. § (2) bek.] Ha ezek az érvényességi kellékek megvannak, akkor beszélhetünk ajánlásról. A Ve. alapján csak az aláírásnak kell a választópolgártól származnia a többi adatot más is kitöltheti,⁹ de azt családtag sem írhatja alá. [Kpkf.II.25009/1992. szám Legfelsőbb Bíróság] A nevének saját kezű aláírására képtelen személy (pl. fogyatékos) kézjegyét¹⁰ az ajánlóíven a választási iroda vezetője, tagja, valamint bíróság és közjegyző hitelesíti.¹¹ Fontos arra is utalni, hogy az ajánlóívek ellenőrzése során számtalan esetben találkozhattak a választási iroda tagjai azzal, hogy a személyes adatok javításra kerültek. Ez is visszaéléseket jelezhet, ezért – és az okirat jellegénél fogva is – fontos arra ügyelni, hogy a javítások szabályszerűen, azaz az ajánló választópolgár szignójával és a dátummal együtt történjen.

A bíróság álláspontja szerint csak az érvényes ajánlás tekinthető ajánlásnak. Az érvénytelen ajánlás a keretdiszpozíció alapján nem tekinthető ajánlásnak. Még akkor sem, ha az ajánlást vásárló személy birtokában volt a személyes adatoknak, és „csak” az aláírást kellett volna meghamisítania, amely valódiságát a választási iroda nem jogosult ellenőrizni. [BH2004. 219.]

Ez a fajta megközelítés azért veszélyes, mert előfordulhat az a helyzet is, hogy az aláírást a választópolgár elhelyezte az ajánlószelvényen (ajánlóíven), csak az adatokat nem tünteti fel, azt az ajánlást gyűjtő személy egészíti ki. De az is megtörténhet, hogy valamennyi adat szerepel az ajánlószelvényen (ajánlóíven), csak valamelyik tévesen, és ezért az nem tekinthető (érvényes) ajánlásnak. Ha mindez ellenszolgáltatás fejében történik, vagy erőszakkal, fenyegetéssel vagy megfélemlítéssel, akkor sem minősül a választás, a népszavazás, a népi kezdeményezés és az európai polgári kezdeményezés rendje elleni bűncselekménynek (választás, népszavazás és európai polgári kezdeményezés rendje elleni bűncselekménynek)? Az ilyen cselekményt megvalósító személyek hivatkozhatnak arra, hogy nem szereztek ajánlást, hiszen hiányoznak annak érvényességi kellékei... És még magánokirat-hamisítás (1978. évi IV. tv., röviden: korábbi Btk. 276. §) (hamis magánokirat felhasználása [2012. évi C. tv., röviden:

⁸ A törvényi tényállás alapján nem kell, hogy a jelöltként indulni szándékozó választópolgár és az ajánlást jogszerűen gyűjtő személye egybe essen. Így történt ez a tárgyalt esetben is, ahol az édesapa javára történt az ajánlószelvények megszerzése.

⁹ 1/2014. NVB iránymutatás

¹⁰ Az NVB iránymutatás azzal nem foglalkozik, hogy hogyan kell akkor eljárni, ha a választópolgár kézjegyét sem tudja az ajánlóíven elhelyezni (pl. lebénult), de szóban kinyilatkozza, hogy ő kit szeretne ajánlani. Jóllehet a szavazólap átvételének ilyesfajta igazolására a Ve. tartalmaz rendelkezést: a névjegyzéket a szavazatszámoló bizottság két tagja írja alá. [Ve. 179. § (2) bek.]

¹¹ 1/2014. NVB iránymutatás

Btk. 345. §]) sem valósul meg, hiszen az ajánlóíven szereplő adatokat bárki kitöltheti, csak az aláírásnak kell a választópolgártól származnia. Azt is hozzá kell tenni, hogy a felhasználás joghatás kiváltására alkalmas cselekményt jelent, ami az érvénytelen ajánlás benyújtásakor nem áll fenn.

Másik bíróság azonban ezzel ellentétesen döntött: az alaki kellékek hiánya (azaz hamis ajánlószervény) esetén is megállapította a büntetőjogi felelősséget. A bíróság azonban ezen még túl is ment azzal, hogy megállapította az intellektuális közokirat-hamisítást arra hivatkozással, hogy az így megvásárolt ajánlószervények kellettek a jelöltté váláshoz, azaz a hamis ajánlások benyújtásával a helyi választási bizottság határozatába hamis adatok kerültek megállapításra. [5.B.645/2007/21. szám Veszprém Megyei Bíróság]

JOGOSULATLAN SZAVAZÁS

Büntetendő az is, aki jogosultság nélkül szavaz, azaz nem rendelkezik választójoggal az adott választáson, vagy többször szavaz. [Btk. 350. § (1) bek. c) pont] A cselekmény akkor lesz befejezett, ha a szavazólapot a választópolgár az urnába bedobja (vagy magyarországi lakcímmel nem rendelkező választópolgár esetén a postára adja). Ha a szavazólapot jogosultság nélkül átveszi, az kísérleti stádiumot valósít meg.

A szavazóköri névjegyzékben azok a választópolgárok szerepelnek, akik az adott szavazókörben lakóhellyel, ennek hiányában tartózkodási hellyel rendelkeznek. [korábbi Ve. 13. § (1) bek.] Lakóhelynek azon lakás címe tekinthető, ahol a polgár él, azaz, amely lakóhelyiségből álló épületet vagy épületrészt életvitelszerűen otthonául használ, vagy az a helyiség, ahol szükségből lakik, vagy – ha nincsen lakása – ahol megszáll. A lakóhely (tartózkodási hely) címének megváltozását a polgár három munkanapon belül köteles a járási hivatal felé jelezni. [1992. évi LXVI. tv. 5. § (2) bek., 26. § (1) bek.] Ha valaki olyan adatot jelent be a hatósághoz, ami nem valós, bűncselekményt valósít, így ha olyan lakcímet kér nyilvántartásba vetetni, ahol életvitelszerűen nem tartózkodott, és oda be sem szándékozott költözni. Bűncselekmény útján pedig választójogot nem lehet szerezni.

JOGOSULATLAN ALÁÍRÁS ÉS HAMIS ADATOK FELTÜNTETÉSE

A választás, népszavazás és európai polgári kezdeményezés rendje elleni bűncselekmény másik fordulátát valósítja meg az, aki jogosulatlanul aláír, vagy hamis adatokat tüntet fel. [Btk. 350. § (1) bek. d) pont]

Az új választási szabályok szerint az ajánlásokat nem ajánlószervényen, hanem ajánlóíven kell gyűjteni. Az ajánlóív álláspontom szerint közokiratnak minősül. [1952. évi III. tv. 195. §] Kérdés azonban, hogy az ajánlások meghamisítása közokirat-hamisításnak minősül-e. Akkor beszélhetünk közokirat-hamisításról, ha a meghamisítás a közokiratnak olyan részére történik, amely joghatás kiváltására alkalmas. Fontos azonban, hogy az a tartalmi elem, ami az ajánló választópolgárok adataira vonatkozik, nem a hatóság által kerül kiállításra, így az ajánlóív ezen

részére nem valósítható meg a közokirat-hamisítás.¹² Nem állapítható meg azonban hamis magánokirat felhasználása sem, hiszen az a kétszeres értékelés tilalmába ütközne.

Érdekes kérdés, hogy az a választópolgár, aki az ajánlóíven nem a megfelelő adatait tünteti fel, (vagy az ajánlást gyűjtő személynek ilyen adatokat diktál), elköveti-e ezt a bűncselekményt? Ezen kérdés eldöntésénél arra kell utalni, hogy a tárgyalt bűncselekmény kizárólag szándékosan követhető el, így például, ha a lakóhelyének címe helyett a tartózkodási helyét tünteti fel a választópolgár, az nagy valószínűséggel gondatlanságból történik, így nem állapítható meg a büntetőjogi felelőssége.

A bíróság a „jogosulatlanul aláír” fordulatot látta megállapíthatónak – és nem a jogosulatlan ajánlósszerzés fordulatot –, amikor kitöltetlen ajánlószelvényeket szerzett meg az elkövető, és azt kitöltötte. Az ítélet rögzíti, hogy „ajánlószelvényeket üres nyomtatványként kapta meg, ezek felhasználásával ő maga készített hamis okiratokat, amelyeket benyújtottak a választási bizottsághoz. Az ajánlószelvények hamis adatokat tartalmaztak, hiszen nem a választópolgárok akaratát tükrözték, továbbá az aláírások is hamisak voltak”. Ez a magatartás kimeríti a magánokirat-hamisítás (hamis magánokirat felhasználása) tényállását is, de azért a büntetőjogi felelősség nem állapítható meg, hiszen az látszólagos alaki halmazatban áll a választás rendje elleni bűncselekménnyel is.

Úgyszintén a bíróság álláspontja szerint nem állapítható meg az intellektuális közokirat-hamisítás azzal, hogy ezen hamis ajánlószelvény alapján vették nyilvántartásba a jelöltet. Az intellektuális közokirat-hamisítás akkor valósul meg, ha az elkövető közreműködik abban, hogy hamis adatot, tény, nyilatkozatot foglaljanak közokiratba. Ha ezzel ellentétesen döntene a bíróság, az a kétszeres értékelés tilalmába ütközne. [Bf.40/2008/4. szám Győri Ítéletábrla]

Ez utóbbival azonban nem értek egyet, hiszen az elkövetési magatartás a jogosulatlan aláírás, illetve a hamis adat feltüntetése. Ez akkor is megvalósul, ha például az ajánlóívet nem nyújtja be az elkövető a választási irodához. Az intellektuális közokirat-hamisítás pedig nem is a benyújtással, hanem a jelölt nyilvántartásba vételéről szóló határozat elfogadásával történik meg. Ha a nyilvántartásba vételt a választási bizottság elutasítja, akkor nem jön létre olyan közokirat, amiben hamis tény kerülne rögzítésre. (Az ellenőrzés tételes eredménye – így az, hogy adott ajánlás érvényes vagy érvénytelen – nem része a határozatnak.)

A választási eljárás során – különösen az ajánlóív igénylésénél és a jelölt, illetve lista bejelentésénél – jelentkezett problémaként, hogy a választási irodának nincsen eszköze az aláírások hitelességének vizsgálatára. Az ajánlóív igénylésének és a jelölt bejelentésének meghatározott formanyomtatványon¹³ kell történnie, melynek – többek között tartalmaznia kell a jelölő szervezet képviselőjének aláírását. Ez nem minden esetben egyszerű feladat, gondolva, az ajánlásgyűjtés rövid határidejére.

¹² BUSCH: i. m., 531. o.

¹³ 28/2013. (XI. 15.) KIM rendelet 18-19. és 22. melléklet, 4/2014. (VII. 24.) IM rendelet 12-15. és 17-18. melléklet

A többes ajánlás bevezetésével egy választópolgár több jelöltet (listát) is ajánlhat, de ugyanazon jelöltre (listára) csak egy ajánlást adhat. Korábban, főleg a vidéki választókerületben – tekintettel arra, hogy a többes ajánlás intézménye nem volt ismert – több, ugyanazon választópolgártól származónak (és így érvénytelennek) minősülő ajánlás miatt jelölt nyilvántartásba vételét el kellett utasítani.¹⁴

A 2014. évben más problémák jelentkeztek. Az országgyűlési képviselők választása alkalmával olyan választási visszaélésre került sor, hogy a választói ajánlásokat meghamisították. A vádlottak egy budapesti székhelyű gazdasági társasággal arra kötöttek szerződést, hogy az országgyűlési választásokon képviselőjelöltként induló embereket szerveznek be, és összegyűjtik három kisebb párt érdekében a jelöltként való induláshoz szükséges ajánlást. Ez önmagában nem ütközik a büntető törvénykönyvbe. Az ajánlásgyűjtésre nyitva álló határidőig azonban nem sikerült összegyűjteni a szükséges számú ajánlást, ezért volt szükség arra, hogy a más jelölő szervezeteknek gyűjtött ajánlásokat tartalmazó ajánlóívekről a választópolgárok személyes adatait átmásolják, és az aláírásukat az ajánlóíven aláhamisítsák. A hamis adatokat tartalmazó ajánlóíveket az ajánlási időszak utolsó napján leadták a szentesi és a hódmezővásárhelyi választási irodán, ahol azonban a választási bizottságok a nyilvántartásba vételt a hamisításra hivatkozással elutasították. Érdekes kérdés azonban az, hogy ebben az esetben az adatok hitelességét hogyan vizsgálhatta a választási iroda. A vádirat szerint a hamis ajánlóíveken képviselőjelöltként megjelölt személyek nem akartak a választásokon indulni.¹⁵ Ez azt feltételezi, hogy a jelöltként megjelölt személyek aláírását is meg kellett hamisítani.¹⁶

A minősítés szempontjából jelentősége van annak, hogy a jelölt nyilvántartásba vételét elutasították, vagy sem. Hiszen álláspontom szerint, ha a jelöltet nyilvántartásba veszik, akkor hamis közokirat – a választási bizottság határozata – is kiállításra kerül a hamis adatok, illetve a hamis aláírások folytán.

Érdekes kérdést vet fel, hogy hogyan kell eljárni, ha a nyilvántartásba vétel jogszerűtlenségére csak a választás megtartása, illetve az eredmény jogerőre emelkedése után derül fény. Hogyan nyerhet valódi „orvoslást” a sérelmes helyzet? Egyébként is a terheltet a büntetőjogi felelősséget megállapító ítélet jogerőre emelkedéséig megilleti az ártatlanság vélelme...

VÁLASZTÁS (EREDMÉNYÉNEK) MEGHAMISÍTÁSA

A választás, a népszavazás, a népszavazási vagy az európai polgári kezdeményezés eredményének meghamisítása történhet hamis okirat kiállításával, vagy okirat meghamisításával. [Btk. 350. § (1) bek. g) pont]

¹⁴ 381/H/2002 adatvédelmi biztosi ajánlás

A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság ajánlása a választási eljárással kapcsolatos adatkezelésekről (kelt: 2014. február 4.) 1. o. <http://www.naih.hu/files/Valasztas-2014-Ajanlas-2014-02-04.pdf> (letöltés ideje: 2015. november 30.)

¹⁵ Nyolcan állnak bíróság elé választási hamisítás miatt <http://www.origo.hu/itthon/20141107-nyolcan-allnak-birosag-ele-valasztasi-hamisitas-miatt.html> (letöltés ideje: 2015. december 19.)

¹⁶ lásd. 28/2013. (XI. 15.) KIM rendelet 18-19. és 22. melléklet, 4/2014. (VII. 24.) IM rendelet 12-15. és 17-18. melléklet

Az ajánlóív kiadása alkalmával azért is „hasznos” lehet adatkezelési hozzájáruló nyilatkozatot tölteni, mert ebben az esetben a nyomozó hatóság könnyen az eljáró személyek nyomára bukkanhat.

Ha a szavazatszámoló bizottság tagjai és a jegyzőkönyvvezető a szavazóköri jegyzőkönyvben nem a valós adatokat tüntetik fel, ezen bűncselekmény tárgyalt fordulataát valósítják meg, és nem a d) pont szerinti hamis adat feltüntetését, hiszen a választás eredményének meghamisítása speciális magatartást nevesít a hamis adat feltüntetéséhez képest.

Más kérdés, hogy ez az elkövetés hogyan tud kiderülni. Nagy valószínűséggel sehogyan sem, mert a másodfokú választási bizottság a választási (szavazóköri) eredménnyel szembeni fellebbezést érdemben csak akkor vizsgálja meg, ha a jogsértést megalapozó bizonyítékot is csatolja a fellebbező. Ez a bizonyíték pedig valójában csak a szavazókörből származhat (pl. az egyik szavazatszámoló bizottsági tag nyilatkozata). Ezen elkövetésnek azonban nagyon kicsi az esélye, hiszen a szavazatszámoló bizottságokban delegált tagok¹⁷ is részt vehetnek, akiknek az érdekük nem közös.

Ami elméletben még elképzelhető – de a gyakorlatban szinte elképzelhetetlen –, hogy lenne ilyen személy, aki a szavazóköri jegyzőkönyvet a választási irodában meghamisítja.¹⁸ Annál is inkább, mert a szavazókörben a delegált tagok részére – kérelmükre – a szavazóköri jegyzőkönyvből másolatot kell adni, így a hamisítás ténye egyszerűen megállapítható lenne. [Ve. 202. § (4) bek.]

Ide sorolható az is, ha az elkövető a szavazólapot érvényteleníti (pl. úgy, hogy egy újabb 'X'-et húz be), vagy szavazólapot tüntet el.¹⁹

Amennyiben nem a szavazóköri, hanem a választás eredményjegyzőkönyvébe kerül hamis adat, vagy a valódi adatot meghamisítják, akkor a választás, népszavazás és európai polgári kezdeményezés rendje elleni bűncselekménynek ezen fordulata valósul meg.²⁰

ZÁRÓ GONDOLATOK

Azon állítás nem cáfolható, hogy a 2014. év tekinthető a választási szabályok „orvosi lovának”. A jogszabályok nemcsak a választási szerveket tette próbára, hanem a nyomozó hatóságokat is. A jelenlegi szabályok megalkotásával számos korábban felmerült visszaélés megszűnt vagy számuk, jelentőségük lényegesen csökkent, de az új eljárások és intézmények újabb kihívások elé állítják a jogalkotót és a jogalkalmazót is. A következő évek – választás szempontjából – nyugalmasabb időszak lesz, így a jogalkotónak kellő ideje lesz, hogy a 2014. évben összegyűlt tapasztalatok konzekvenciáit levonja, és a szabályokat ezekhez igazítsa.

A választásokkal kapcsolatban nem szabad arról megfeledkezni, hogy nem kevesebbről van szó, mint a politikai hatalom legitimációjáról, ezért fontos, hogy az esetleges választási visszaélések a lehető legkisebb körre kerüljenek visszaszorításra, és ha mégis megvalósul, a büntetőjogi vagy más jogági szabályoknak megfelelően történjen meg a felelősség megállapítása.

FELHASZNÁLT IRODALOM ÉS JOGFORRÁSOK

¹⁷ Kivéve a nemzetiségi szavazókör bizottságait, ahová viszont nemzetiségi megfigyelő küldhető, aki viszont nem tagja a bizottságnak. [Ve. 311. § (2a) bek.]

¹⁸ TÓTH: i. m., 155. o.

¹⁹ TÓTH: i. m., 156. o.

²⁰ v. ö. hamis adat feltüntetése

BUSCH Béla (szerk.): Büntetőjog II., HVG-Orac Kiadó, Budapest, 2012

TÓTH Zoltán: Választási visszaélések, In: Dezső Márta – Kukorelli István (szerk.): Választástudományi tanulmányok, Országos Választási Iroda, Budapest, 1999, 151-172. o.

A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság ajánlása a választási eljárással kapcsolatos adatkezelésekről (kelt: 2014. február 4.)
<http://www.naih.hu/files/Valasztas-2014-Ajanlas-2014-02-04.pdf> (letöltés ideje: 2015. november 30.)

Nyolcan állnak bíróság elé választási hamisítás miatt
<http://www.origo.hu/itthon/20141107-nyolcan-allnak-birosag-ele-valasztasi-hamisitas-miatt.html> (letöltés ideje: 2015. december 19.)

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

2013. évi XXXVI. törvény a választási eljárásról

1997. évi C. törvény a választási eljárásról

1992. évi LXVI. törvény a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról

1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről

1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról

4/2014. (VII. 24.) IM rendelet a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán, valamint a nemzetiségi önkormányzati képviselők választásán a választási irodák hatáskörébe tartozó feladatok végrehajtásának részletes szabályairól és a választási eljárásban használandó nyomtatványokról

28/2013. (XI. 15.) KIM rendelet az országgyűlési képviselők és az Európai Parlament tagjainak választásán a választási irodák hatáskörébe tartozó feladatok végrehajtásának részletes szabályairól, a választási eljárásban használandó nyomtatványokról, valamint a választási eredmény országosan összesített adatai körének megállapításáról

1/2014. NVB iránymutatás

381/H/2002 adatvédelmi biztosi ajánlás

BH2004. 219.

Bf.40/2008/4. szám Győri Ítéltábla

5.B.645/2007/21. szám Veszprém Megyei Bíróság

Kpkf.II.25009/1992. szám Legfelsőbb Bíróság